

KAMENIAKY

Súdny proces v Grónsku: „Povedzte nám, kde ste bol v noci zo 14. novembra na 20. marca!“

Riaditeľ jednej menšej strednej školy mal veľké problémy s dospievajúcimi slečnami, ktorým sa zapáčilo používanie rúžu. Keď si ich na dámskych toaletách dávali na pery, vždy potom zanechávali odtlačky na zrkadle. Keď už sa situácia stávala neudržateľnou, riaditeľ sa rozhodol razantne zakročiť. Zavolať si všetky dotyčné slečny a odviezol ich na toalety. Tam už čakal školník. Riaditeľ dievkam vysvetlil, že si asi neuvedomujú, koľko práce školníkovi dá každý večer zrkadlá umyť. Poprosil ho, aby slečnám svoju namáhavú prácu predviedol. Školník vytiahol zo skrine dlhú metlu, namočil ju v najbližšej záchodovej mise a začal pucovať zrkadlo. Od toho dňa sa už žiadny odtlačok na zrkadle neobjavil.

Na stanici Verejnej Bezpečnosti dostali nový písací stroj. Preto si urobili oslavu a pán kapitán slávnostne prestrihol pásku.

Idú dvaja policajti na obchôdzke cez most, keď vtom sa im začne chcieť vykonať veľkú potrebu. Je to dosť akútne, takže si rýchlo sadnú na zábradlie a začnú... Jeden hovorí: „Pozri, aké mi to robí dole vo vode krásne kruhy!“ „Pekné. Ale mne to žiadne kruhy nerobí!“ „No to si ale musíš najprv stiahnuť nohavice!“

„Dežino, povedz dve zámená.“ „Kto, ja?“ „Výborne, Dežino.“

„Skorej býval u nás v lese strašný galimatiáš. Zajace žrali d'atelinu. Líšky žrali zajace. Medvede žrali, čo im napadlo. Teraz je chvalobohu poriadok“ a poľesný sa s potešením zadíval na rad zvierat s ešusmi pred poľnou kuchyňou.

„Pán doktor, čo mi je?“ „Neviem, to ukáže až pitva.“

Zajac si kúpi bicykel a preváža sa po lúke. Stretne medveďa: „Kde si vzal peniaze na bicykel zajac?“ pýta sa medveď. „Keby si medveď nechľastal a šetril, mal by si tiež bicykel!“ Onedlho sa zase stretnú a zajac má motorku. „Kde si vzal na motorku?“ „Keby si nechľastal, mal by si tiež motorku!“ Za nejaký čas sa zajac preváža po lúke na novom aute a hľadá medveďa, aby sa mu pochválil, ale nemôže ho nájsť. Zrazu počuje nejaký hukot. Podíva sa nahor – a to medveď na vrtuľníku! „Medveď, kde si naškrabal na vrtuľník?“ „Stačilo len vrátiť prázdne fľašky!“

Sedí žaba na studni. Okolo ide princ a už z diaľky počuje žabu volať: „Ak ma pobozkáš, tak niečo dostaneš.“ Princ neváha ani sekundu a žabu pobozká. A tá okamžite reaguje: „Dostaneš ekzém.“

Príde chlap za cigánkou, aby mu vyveštila z ruky. Cigánka od neho vezme peniaze, začne si prezerat' jeho ruku a za chvíľu z nej vyjde, že bude žiť veľmi dlho. Chlap je spokojný a odchádza. Keď vyjde na ulicu, tak ho prejde auto a je po ňom. Cigánka to vidí z okna a len tak pre seba si hovorí: „Ako ten čas letí...“

Pre vlastnú potrebu vydal 3. oddiel skautov, 59. zbor, Banská Bystrica. Náklad: 14 ks

WEB www.lisiaci.sk
WAP wap.lisiaci.sk
eMAIL lisiaci@lisiaci.sk

DTP: Budy

ZAJAC

Časopis 3. oddielu Lišiakov

november 2001

WWW.LISIACI.SK

YETTI YE TU

Padá sniežik padá, ej ale som rada! Bude dobrá sánkovačka, bude dobrá lyžovačka...

Konečne nám začal padať prvý sneh. Aj keď istý Martin z nášho oddielu prednedávnom jazdil na skorobieli koni a ja tiež, zima prišla až teraz. Mimochodom, niet sa čo diviť. Tá skorobiela kobyla to nemala v hlave celkom vporiadku.

Keď som keroval doľava, tak sa točila doľava, keď doprava, tak otočila doprava hlavu, ale točila sa doľava... Keď sme to chceli pustiť cvalom, akosi jej to bolo jedno. Darmo jej d o h o v á r a m , darmo poháňam, veším sa na hrdlo... konica nič. Tak si aj tetka Zima povedala: „Však čo sa ja budem oné, keď sa ani tá kobyla nie!“ Chceli sme potom tú kobylu prevychovať, veď čo si to dovoľuje zimu nám krátiť. Ale robili na ranči inventúru, či STK-čku, a tak sme sa pôvodných plánov museli vzdať.

Už teraz sa mnohí tešíme na naše tradičné zimné akcie, ako oslava Vianoc, či naša oddielová špecialitka – nočné sánkovanie. Zima má svoje čaro. Ľudia sa počas takej zimnej chatovačky prejavia: kto rúbe v zime drevo; kto leží v spacákoch a drgľuje sa, lebo

mu oheň v peci vyhasol a jemu sa nechce priložiť; niektorí sa zase snažia rozkúriť, ale s pozlátkom od čokolády to akosi nejde (skúste metlu – tá horí)...

Veru, už sa ani nepamätám, kedy sme nejakú poriadnu zimnú chatovačku naposledy zažili. Mohli by sme robiť odborku zimného tábora. Taký starý polárny maco ako je

Ľubo už spáva vo svojom iglú rok-čo-rok. Škoda len, že žiadne nemá. Mohli by mu okolo v noci šantiť vlke.

V zime sa dajú vyvíjať rôzne aktivity, ako napríklad: niekto sa zahrabe a ostatní ho hľadajú. Víťazi sa zvyčajne objavia pri odmäku a smrdí im z úst. Alebo taká guľovačka žltým snehom z rohu za chatou...

Na záver ešte posledná rada: ak chceš snehuliakovi rozšíriť úsmev, tak to megy nevyriešia. Treba riadny delobuch. Však sa spýtaj nášho strelmajstra Milana. Takými pomôckami si vypoľhajte hlavne v lese, najlepšie neďaleko krmelcov.

B u d y

P.S.

A nezabudnite sa dobre obliecť, pretože it frízes in viiher!

naplaveného dreva na brehu riek, či mora. Základom boli dve pevné krajnice a spodný, ľahký kýl. To bolo pospájané rebrami, pripevnenými, buď koženými šnúrami, alebo kostenými, či drevenými klincami. Nakoniec sa ešte vytvaroval kus laty do kruhu a tým vzniklo miesto budúceho otvoru pre pádlara. Vtedy prišli na rad ženy, aby vodotesne obšili kostru kožami z tuleňov, či sobov – karibú. Muži si zatiaľ pripravovali dvojlisté pádla, harpúny a kopije, ktoré pri každej výprave na kajaku mali so sebou pripevnené rozličným, šikvým spôsobom na prove člna. Potom im ešte ženy ušili vodotesný oblek z kožušiny, čo sa dal jednoduchým spôsobom pripevniť k vstupnému otvoru na kajaku a tým sa zabránilo, aby do člna odniekiaľ natiekla voda.

Inuiti si svoje kajaky veľmi cenili, keď ich vytiahli z vody uložili ich hore dnom na nejaké miesto, kde by na ne nedočiachli psy a nezožrali im z nich kožu.

Okrem kajakov mali Inuiti ešte aj iný typ člna – takzvaný ženský čln Umiak, ale o tom na budúce.

Šungmanitu Išna

WIKYAP

Na juhozápade Spojených Štátov boli kedysi neobmedzenými vládcami bojovní Apači. Ľudia nezlomnej vôle, neskrotného ducha a neprekonateľní vo svojej nájazdníckej technike boja.

Títo ľudia obývali najnehostinnejšie oblasti Severnej Ameriky a predsa tu dokázali prežiť. Všade okolo nich sa rozprestierala horúca, červená púšť a tam kde sa púšť končila, začínali pusté chladné hory. Kde-tu rástla akási rastlinka, ktorá by sa našincovi zdala bezcenná, no Apači by sa z nej chutne najedli, získali by z nej vodu, alebo materiál na stavbu

svojho zvláštneho typu obydľia – wikyapu.

Všade na tejto púšti rastie nejaký druh kríku s dlhšími pružnými vetvami. Apačom stačia z neho len tri alebo štyri palice na stavbu wikyapu. Zapichnú ich veľa seba v pravidelných rozstupoch, bez toho, aby ich zbavili bočných vetvičiek, lebo tie sa im ešte budú hodiť. Palice sú odpredu dozadu kratšie. Zapichnuté palice začnú ohýnať a zapichnú ich druhým koncom do zeme. Takto nám vzniknú štyri vysoké, úzke bráničky. Teraz budú potrebovať popínavé plazivé rastliny a konáre s hustými vetvičkami. Toto všetko sa prepletie s hlavnými palicami a ich bočnými vetvičkami, až vznikne akýsi polkruhovitý, špicatý košík s veľmi riedkym pletivom a s dierou vpredu, kde bude vchod. Teraz už chýba len jediná vec a to trsy medvedej trávy. Tou sa pokryje celá košíkovitá konštrukcia, okrem vchodu a prístrešok je hotový.

Wikyap je letným obydľím, neslúži ako útočisko pred dažďom, ale ako dobrý chládok cez horúce púštne dni a ako teplé hniezdočko cez chladné noci, keď sa pred vchodom zapáli ohník.

Šungmanitu Išna

KAJAK

Nad tichou hladinou mora sa pomaly dvíha ranný opar. Hladinu rovnú sťa stôl prerušuje len kde-tu plávajúca ľadová kryha. Zrazu sa voda na jednom mieste sčerila a vzápätí z toho miesta vytryskol gejzír studenej morskej vody. Prvé ranné lúče slnka sa zatrblietali na perličkách rozprsknutej vody a odrazili sa od dlhej, čiernej chrbtovej plutvy, ktorá sa vynorila na hladine hneď ako sa gejzír rozplynul, no len čo sa vynorila už sa ponárala do hĺbín a na jej mieste sa objavil obrovský plochý chvost, ale aj ten s rozkošným plesknutím zmizol pod hladinou. A zase tu bol gejzír a všetko sa začalo odznova. Bola to kosatka plávajúca za svojou korisťou, severným ľadovým oceánom. Zrazu sa však spoza najväčšieho kusu ľadovca ženie k nej niečo zvláštne. Je to dlhé, úzke a veľmi rýchle. V strede z toho trčí akýsi tvor. Oči má zlovestné, črty tváre tvrdé a jeho obraz dokresľujú zvláštne kostené ozdoby zapichnuté po spodnou perou i dlhokánska palica, ktorou búcha do vody raz jedným, raz druhým koncom. Je to Inuit (Eskymák), ktorý sa ženie

za svojou korisťou. Už je tesne pri kosatke, pádlo vymieňa za harpúnu pripevnenú na prove, harpúna zasvišťala vzduchom a more okolo kosatky začína meniť farbu...

Takto vyzeral často deň Inuita (pomenovanie Eskymák, odvodené od atabaského Aškimeg = ten, čo je surové mäso, nemajú Inuiti veľmi radi), pri love na veľryby, tulene, veľké ryby, či ľadové medvede. Jeho najvernejším spoločníkom bol jeho čln nazývaný kajak. Kajak bol mužským člnom a používali ho všetci Inuiti od sibírskych Čukčov a Korjakov na východe, až po labradorských a grónskych Inuitov na západe, ale nie je kajak ako kajak. Každý z kmeňov žil v inej oblasti a preto aj ich kajaky vyzerali trochu inak, aby sa prispôbilo svojmu prostrediu. Inuiti, čo žili pri otvorenom mori mali svoje kajaky plochšie a širšie, tí čo žili pri jazerách a riekach ich zase mali na dne obľejšie s úzkym telom, a nakoniec tí čo žili v deltách riek robili menšie robustnejšie kajaky.

Keďže kajak musel vydržať prudké vlnobitie, či divoký tok severských riek jeho kostra musela byť veľmi pevná. Vyrábali ju muži zo stromov stojacich osamelo v blízkosti pásma lesov na juhu, alebo častejšie, z

O OHNIŠTI, OKNE A OKRÚHLOM VRCHU

Bola sobota 13. 10. 2001. Zišli sme sa na autobusovej stanici v Banskej Bystrici. Náš autobus smerujúci do Kežmarku cez Čertovicu mal odchod o 7:20 h ráno. Pred príchodom na Čertovicu sme museli všetci cestujúci čakať pol hodinu v hmlistom ráne v Brezne. Do sedla Čertovica (1232,7 m) sme prišli o 9:05 h. Po rozhladnutí v sedle sme začali stúpať po červenej značke (Cesta hrdinov SNP a E8) okolo chaty Čertovica a popri lyžiarskom vleku v tieni jarabín. Kráčali sme cez smrekový les a už sa začali objavovať prvé výhľady na Vysoké Tatry. Prešli sme okolo prístreška cez zarosenú trávu. Svah opäť začal stúpať a my už pomedzi obraté čučoriedkové porasty sme sa kochali na vrchy a pohoria vynárajúce sa z rannej hmly všade okolo nás. Vystúpili sme na východný vrchol Lajštochu na Rovenky, kde sme si oddýchli a vybrali fotoaparát a Ľuboš videokameru. Na juhu boli v panoráme Veporské vrchy, Slovenské rudohorie, Poľanu a v hmle Horehronské podolie. Na východ sme videli lyžiarske vleky na Čertovej svadbe, hrebeň Kráľovohofských Nízkych Tatier s Kráľovou hoľou a Veľkou Vápenicou a mohutný vrchol Veľkého boku. Na severe sme sa kochali pohľadom na zahmlenú Podtatranskú kotlinu, z ktorej vystupovali Vysoké Tatry okrem Západných Tatier, ktoré zakrývala mohutná Rovná hoľa. A na západe sa čnel bočný hrebeň Malého Gápl'a, ktorý zakrýval hrebeň Ďumbierskych Nízkych Tatier. Po nasýtení výhľadov sme prišli na západný vrchol Lajštochu v nadmorskej výške 1602,1 m. Prešli sme okolo nemého rázcestníka a vnorili sa do vysokej hustej kosodreviny. Na konci kosodreviny sme zostúpili na poľanu pod Kumšťovou hoľou. Po traverzovaní Kumšťovej hole sme prišli do Kumšťového sedla, ktoré

leží v nadmorskej výške (ďalej len skrátene – nv) 1548,8 m. Tu nám padla vhod lavička, na ktorej sme sa počkali, pretože sme odbočili z hlavného hrebeňa po zelenej značke smerom do Bocianskeho sedla. Na polceste do Bocianskeho sedla bol ešte tieň a v ňom sme sa zastavili a pozorovali machom porastené skaly. Prišli sme do Bocianskeho sedla, kde stojí prístrešok, pri ktorom si zaspomínal na mladosť Ľuboš. Toto sedlo je učupené pod Pánskou hoľou v nv 1635 m. Je tiché a trávnaté v nv 1506 m. V sedle je umiestnený rázcestník a dve informačné tabule. Zo sedla je nezvyčajný pohľad na učupenú Chatu M. R. Štefánika pod Ďumbierom. Po krátkom občerstvení sme sa pohli po zelenej značke idúcej po bočnom hrebeni. Z tohto hrebeňa sa nám otvorili nové výhľady do Starobocianskej doliny, na obec Vyšná Boca i na roztrúsené početné senníky na poľanách nad Vyšnou Bocou. Predierali sme sa cez mohutnú kosodrevinu, ktorá časom pozužovala chodníček. Počas cesty sme sa napásali čučoriedkami i brusnicami a prvým pohľadom na skalný masív Ohnišťa. Na vrchole Rovnej hole (1722,9 m) sme sa naobedovali a pokochali výhľadom na celý Liptov s vencom hôr ako sú Tatry, Chočské vrchy a Kozie chrbty s vodnou nádržou Čierny Váh a náš hlavný cieľ – masív Ohnišťa. Počas nášho oddychovania vystúpili na Rovnú hoľu aj ďalší turisti. Ale večne sme oddychovať nemohli lebo nás čakal ešte dlhý pochod až do Liptovského Hrádku. Pri zostupe sme sa občas zastavili a pochutili si na čučoriedkach a prišli na plochý vrchol Kráľovho stola v nv 1579,7 m. Tu sa pásmo hôľ končí a vstupujeme do hustého smrekového lesa. V lese náš chodník stále klesal a my sme sa ocitli v sedle pod Okrúhlym vrchom v nv 1250,8 m (rázcestník). Tu sme začali uvažovať o našom ďalšom postupe. Pretože zelená značka stúpa na Okrúhly vrchy (1343,2 m) ale nám sa stúpať nechcelo. Tak

sme vytiahli mapu a našli riešenie: cez sedlo prechádza viacero ciest zo Svätójskej doliny do Svidovskej doliny. Tá naša cesta traverzovala Okrúhly vrch zľava a prichádzala do Svidovského sedla (1132,2 m), kde sa opäť spojí zo zelenou značkou. A tak sme spokojní prišli do Svidovského sedla, kde sa nachádza pomník z čias SNP – pomník poručíkovi Danielovi. Do sedla prichádza viacero ciest a chodníkov z každej svetovej strany. Sedlo sa ľudovo nazýva Príslop aj „Prieslop“. V sedle je rozsiahla poľana, rázcestník, informačná tabuľa, prameň i napájadlo pre dobytok a rozvalina pastierskej koliby. Zo sedla je zaujímavý pohľad na masív Štiavnice, Ďumbiera a Chopka. Naša zelená značka pokračuje po starej ceste na SV a pri nej sme sa občerstvili z horského prameňa. Na okraji lesa sa značka rozdeľuje s cestou smerom doľava. Prudko stúpa serpentínami do skalného lesnatého terénu, kde sme vstúpili do Národnej prírodnej rezervácie Ohnište vyhlásenej v roku 1973. Po prudkom výstupe sme sa dostali na rovnú plošinu Ohnišťa. Na okraji plošiny sme zabehli na neďalekú vyhlídku a vrátili sme sa na chodník. Počas pochodu lesom na najbližšie rázcestie sme zbadali krasový závrť neďaleko chodníka. A to sme sa ocitli na okraji zvlnenej trávinatej poľany nazývanej Predná poľana alebo Poľana Ohnišťa – podľa rázcestníka. Podľa smerovky na rázcestníku je to na vrchol Ohnišťa už len 20 minút. Významovou zelenou značkou sme prišli cez les s občasnými výhľadmi za 15 minút na nevýrazný vrchol Ohnišťa v nv 1538 m. Na jeho vrchole sme sa zapísali do vrcholovej knihy, ktorá bola obnovená len približne pred týždňom. Po zapísaní sme sa občerstvili a porozhliadali po okolí. Od vrcholu sa rozbiehali početné chodníčky, ktoré sme museli preskúmať. Jeden schádzal popod vrchol ku komínovému otvoru 125 m hlboký Veľkej ľadovej priepasti. Priepasť bola

ohradená dreveným zábradlím, z ktorého sme sa pozerali do tmavej papule Ohnišťa. Opäť sme zišli chodníčkom popod otvor priepasti a uvideli sme ďalší komínový otvor priepasti. Bol to len paralelný otvor tej istej priepasti do ktorej sme pozerali „o poschodie vyššie“. Ďalej sme pokračovali po traverzujúcom chodníku popod najvyššiu skalnú terasu Ohnišťa. Prechod bol veľmi zaujímavý pretože sa nám poskytovali výhľady na hrebeň Nízkych Tatier a okolité skalné plošiny ako na tejto fotografii.

Prechádzali sme popod skalné prievisy a

okolo Malého skalného Okna, ale ku známemu skalnému (Veľkému) Oknu sme sa nedostali pre neschodnosť sutinového chodníka a kvôli nebezpečnému terénu. Nechceli sme riskovať a neboli sme si istí či ideme správnym smerom. A preto sme si dali záväzok, že sa tam ešte vrátíme. A tak sme sa vrátili na vrchol a išli späť na rázcestie – Predná poľana a tam sa napojili na zelenú značku. Po vstupe do lesa sme uvideli v diaľke naše skalné Okno a aspoň sme si ho odľahčili. Zanedlho sme sa objavili na Zadnej poľane, ktorá klesla do Michalovského sedla (1403 m) v, ktorom sa nachádza výdatný prameň 3 minúty vzdialený od sedla po neznačenom chodníku. Zo sedla sme začali stúpať po serpentínach na bralnatý vrchol Slemä 1513,7 m vysoký. Neďaleko

Na skale blízko zrubu stála zhrbená postava temer zakrytá vičou kožou. V tvári sa tomuto starčekovi zračila radosť a zadosťučinenie. Zase raz obrátil svoje deti pred hromadným vyvražďovaním.

Šungmanitu Išna

LAVÍNY (1. pokračovanie)

Minule sme si povedali čo robiť, keď nás zasype lavína. Dnes si povieme niečo o šanciach na prežitie v lavínach.

Keď sme zasypaní, máme veľmi málo času na prežitie. *Fáza prežitia* trvá do 15 minút, pričom pravdepodobnosť prežitia je asi 93%. Väčšina zasypaných má ešte dosť vzduchu a v lavíne si udrží svoje teplo. *Fáza dusenia* trvá približne do 45 minút, pričom pravdepodobnosť prežitia klesá na 26%. Zasypanému dochádza vzduchová rezerva a začína chladnúť. V tejto chvíli sa rozhoduje o jeho ďalšom živote. Nasleduje *latentná fáza* – 45 až 90 minút, pravdepodobnosť prežitia je 15%. Ak zasypaný prežije 45 minút, má zrejme dosť vzduchu (dýchaciu jaskynku pred ústami, alebo lavínový nános je dostatočne priepustný pre vzduch). Zasypaný je podchladený a pomaly umiera. *Fáza podchladenia* trvá 90 – 120 minút a pravdepodobnosť prežitia je 10%. Ak ešte nie je zasypaný udusený, môže nastať tzv. *smrť zo záchrany* – zasypaný má v lavíne tepelné mikroprostredie, jeho narušením pri vykopaní dochádza k ďalšiemu podchladeniu z okolitého ovzdušia. Pri vykopávaní nánosu dochádza k pasívnemu pohybu končatín v postihnutého a tým k zachladzovaniu telesného jadra studenou krvou z končatín. Podľa štatistiky z alpských zemí, sú príčiny smrti obetí lavín nasledujúce: 75% zadusenie (vydýchaním vzduchu, mechanickým stlačením hrudníka v nánose alebo zaplavením pľúc vodou z vdychnutého a roztopeného snehu); 10% podchladenie; 10% mechanické zranenia (nárazom na prekážky prúdu – stromy, skalné bloky a pohybom jednotlivých blokov snehu v prúde – zvlášť pri nevypnutí lyžiarskeho viazania) a 10% patrí iným príčinám.

To by bolo pre dnes všetko. Lúči sa

nerozumiem...“ sťažoval sa Matt. „Hm, ako vyzeral príznak, čo videl môj brat?“ „Bolo to hrozné, akýsi starý dedo, vrásčitý ani by bol starý ako zem sama. Cez pravú tvár mal maľovanie, bielu zvislú čiaru. Na hlave akoby mal vlčiu kožušinu, bol taký nejaký zhrbený, strašne vyl a potom... potom sa... zmenil na vlka.“ „Už raz som o takej bytosti počul. Rozprával mi o nej môj starý otec. Vtedy ju nazval Otec Šeliem. V tom čase tu žil iný lovec, jeho meno si už nepamätám, možno som ho ani nevedel. Ten lovec tiež videl Otca Šeliem a chcel ho zabiť, lebo ho pripravoval o všetok úlovok. Stopoval ho, hľadal ho. Chodil za ním mnoho dní. Pár krát ho zbadal, dokonca sa mu naň podarilo vystreliť, ale netrafil ho. Nakoniec sa lovec z toho zbláznil a skočil do priepasti, pritom vraj kričal, že ho tá beštia nikdy nedostane.“

Matt sedel zadumane a nevedel, čo si má o indiánskej rozprávke myslieť. A taký istý zadumaný sedel aj keď už Rozprávač odišiel do svojho vlgvamu. Až nakoniec bol z toho všetkého tak vedľa, že si išiel radšej ľahnúť. Bola mu akási zima, tak zašiel do skladu, zobrať si zopár kožušín z tohoročného úlovku na prikrytie sa. Vošiel do šopy a siahol po najbližšiu kožušinu. Vtedy sa ozvalo z pomedzi kožušín rysie zaprskanie, vzápätí sa začalo ozývať líščie brechanie, vlčie vytie aj pískanie drobných šeliem ako kuna, či hranostaj. Všetky tie hlasy boli tichučké, akoby to bola len ich ozvena. Do toho sa začal primiešavať zvuk bubna a v tom prišlo to známe, strašné zavytie. Matt vybehol zo šopy, vbehol do zrubu schmatol pušku, vybehol von, vystrelil do vzduchu a razom celý zverinec stíchol.

„Odíď odtiaľto, odíď Otec Šeliem, či kto vlastne si, nechaj ma byť!!!“ kričal rozzúrený Matt a svoje slová zapečatil ďalším výstrelom. Ešte hodnú chvíľu tam tak stál, hrdo so zdvihnutou hlavou a vyzývavým výrazom v tvári, akoby čakal, že Otec Šeliem príde s ním

zápasit'. No nik neprišiel a Matt sa vrátil do zrubu a ľahol si spať.

Nasledujúce dni mal stále smolu. Pasce boli buď prázdne, alebo bola zver v nich roztrhaná na kúsky. V najlepšom prípade sa kde tu objavil v pasci nejaký ten drobný králik, ale jeho kožušina bola takmer bezcenná a mäsa málo. A mäso Matt súrne potreboval, jeho zásoby sa mu rýchlo miňali a nedaril sa mu ani lov na vysokú. Kde tu sa ozvalo znova desivé zavýjanie, či duchovia ulovených kožušinových šeliem, no Matt si to už ani nevšimol. Bojoval proti tomu tým, že sa o to prosto nestaral, robil sa, že to nepočuje. Strach mu teraz naháňal blížiaci sa hladomor.

Tak bežal čas a dni sa stále krátili. Už bolo pravidlom, že sa Matt vracal domov za tmy. Jedného večera, keď už bola tma a mesiac ešte nevystúpil na oblohu, sa Matt vracal domov. Už bol blízko. Jeho dobrý sluch už rozoznal čľapotanie vody vo Vlčom potoku. Vtedy sa zabyslo až ním od ľaku trhlo. Hneď na to, tam stál Otec Šeliem. Oblečený v koženom indiánskom šate, na hlave priviazaná vlčia kožušina, ktorá mu splyvala na chrbát a chvost sa šúchal až po zemi, oči vzbudzujúce rešpekt ani dve hlavne revolvera, vrásčitá tvár, biela čiara cez pravé líce. V ruke držal akúsi palicu ozdobenú tesákmi, pazúrmí, ostrými zobákmi orlov a perami z chvosta jastraba. Hypnotizujúce oči uprene hľadeli do Mattových a z jeho bezzubých úst vyšlo tichým, kľudným, ale aj napriek tomu mrazivým hlasom jediné slovo: „Odíď!“ Potom sa zmenil na obrovského vlka a zmizol. Vzápätí uvidel Matt jeho siluetu na blízkej skale črtajúcu sa proti mesiacu, ktorý práve vyšiel. Vlk zaklonil hlavu a zavyl tým hrôzostrašným spôsobom.

Matt neváhal zabehol do svojho zrubu, zbalil najnutnejšie veci, prehodil si batoh na chrbát, Mikea si zobral na vodítko a vydal sa hneď proti noci smerom na východ, tam kde ležala najbližšia obchodná stanica.

vrcholu sa nachádza rázcestník a od neho sme po zelenej významovej značke odbočili na vrchol. Uvideli sme na ňom trosky sovietskeho transportného lietadla, ktoré tam spadlo za čias SNP. Celá jeho posádka zahynula a na ich pamiatku je tam postavený pomník. Z vrcholu je čiastočný výhľad do Svätajánskej doliny. Opäť sme sa zapísali do vrcholovej knihy a vrátili na rázcestie. Odtiaľ sme začali nekonečne klesať a po ceste sme sa zastavili pri partizánskych bunkroch. Klesanie sa zmiernilo na rázcestí – Poľana Brtkovica. Prešli sme okolo starých senníkov prestavaných na rekreačné chaty a pri ďalšom rázcestníku – Brtkovičná dolina sme sa napojili na červenú značku. Zostup touto dolinou bol veľmi obtiažny pretože sme zostupovali veľmi opatrne po šmykľavých kameňoch. V ústí doliny sme prešli okolo pamätníka SNP a postupovali po asfaltke do obce Liptovská Porúbka (časť Liptovského Hrádku). Za obcou sme sa napojili na nový náučný chodník pod menom NCH k minerálnemu prameňu, ktorý prechádza popri rieke Váh. Na najbližšej lávke ukazovala naša značka smerom cez Váh. Prešli sme ponad riekou a cez rovnú ulicu rovno na Autobusovú stanicu v Liptovskom Hrádku. Na autobus sme počkali do pol hodiny a za tmy cestovali cez Čertovicu do Brezna. V Brezne sme museli znovu čakať polhodinu na ďalší prípoj do Banskej Bystrice. Cez tú polhodinu sme zakotvili v podniku Kotva. Spokojne sme docestovali domov a tešíme sa na opätovný návrat na masív Ohnišťa.

Dovidenia nabudúce.

SkauTTTom 01 (Tomáš Trstenský)

BÝČIE RODEO

Koncom augusta som bol na Piešťanskej Country Lodenici. To je taká akcia, kde hrajú country a folk skupiny a skupiny, ktoré síce ani do jednej z týchto kategórií nepatria, ale organizátori ich za také vydávajú. Okrem toho je tam kopec „stánkov na levnú (aj drahú) krásu“ a pomedzi ne sa ponevierajú, v neskorších večerných hodinách aj povalujú ľudia v kovbojských, zálesáckych, či indiánskych oblekoch.

Okrem tohoto tu sú aj rôzne atrakcie, ako indiánsky tábor pre deti, plážový volejbal, jazda na koni a samozrejme elektrický býk. Na toho som sa veľmi tešil, ale žiaľ nevedel som ho nájsť. Moderátor programu totiž označil miesto výskytu živočíšneho druhu *býk elektrický (bovis electricus)* len neurčitým mávnutím ruky nezistiteľným smerom. Nakoniec mi však šťastie prišlo a asi na štvrtý pokus sa mi býka podarilo nájsť, aj keď len úplnou náhodou, lebo medzi stánkami s občerstvením som ho naozaj nečakal.

Nuž keď som toho býka konečne našiel, rozhodol som, že teda vyskúšam jednu jazdu. Najprv som, ale chcel vidieť nejakého iného odvážlivca, ktorý to skúsi predo mnou, aby som videl aké to je. Po chvíľke sa jeden našiel a hneď sa za ním otvorila rada podobných čakateľov na prvého odvážlivca. Pri jazde tohoto odvážlivca som si všimol, že býk nie je automatický, ale jeho pohyby sú ovládané džojstikom v rukách takého pána, ktorý sa tváril akoby sme mu zjedli obed. Chvíľu nechal každého povozit' sa a potom sa zatváril akoby sme mu zjedli aj večeru, mykol páčkou a už sa každý váľal na vzduchovom vankúši pod býkom. Nezáležalo či to bolo osemročného dievčatko, alebo stokilový chlapisko ako hora.

No a nakoniec som prišiel na rad aj ja. Naskočil som na toho býka a čakám. Chlap,

AKO ZA STARÝCH ČIAS

Bola už hlboká noc keď sa skončila slávnosť a tábor sa ponoril do spánku. Nikde nebolo počuť ani hlások. Len občas nejaký pes si zo spánku trochu zavrčal na šťavnaté mäsko, alebo nejaký kôň zaffkal, keď ho trápil bodavý hmyz. Dokonca ani stráže nestáli na svojich miestach ako kedysi. Veď Lakotovia, sídliači teraz tu na Medvedej pláni, už dávno nebojovali. Ani nemohli. Ich Medvedia pláň bola teraz súčasťou rezervácie. Už dávno nemajú zbrane a niektorí mladíci si už ani nepamätajú časy, kedy ich otcovia a strýcovia v ich veku vyrážali na prvé výpravy po vojnovom chodníku. Nad táborom sa vznášala chladná, júlová noc a na oblohe plávali ťažké dažďové mraky.

Keby bol na oblohe býval mesiac, nebol by prešiel dlhú púť odvtedy ako tábor zmlkol pokým sa v tábore neozvali výstrely. Neznámi útočníci začali vykrikovať urážky na ľud z Medvedej pláne. „Stratili ste tvár! Akýže, ste to Indiáni keď si ani tábor neviete ustrážiť! Máme tu jeden pekný štít... visel pred tým veľkým modrým stanom! Hahahaha!“ V tábore vypukol zmatok. Prvý sa spamätal bojovník menom Osamelý Vlk, čo žil na kraji tábora v malom plátenom típi len so svojimi osirelými synovcami. Vstal zo svojho príjemného kožušinového lôžka, rýchlo si obliekol bedernú zásterku, natiahol si mokasíny a burcoval pritom svojich malých synovcov, aby vstali a vyrazili s ním proti nepriateľovi.

Osamelý Vlk vyšiel zo stanu a videl tri svetlá na pláni pred sebou. Odtiaľ prichádzali výkriky a výstrely. Nečakajúc na nikoho, ani na svojich synovcov, sa rozbehol proti útočníkom. To všetko sa odohralo v priebehu niekoľkých okamihov. Ako náhle videli útočníci v slabom svetle petrolejky bežať Osamelého Vlka smerom k nim, dali sa na ústup. Osamelý Vlk sa pustil za nimi. V prvých momentoch

čo sme mu zjedli obed...ehm, čo sa tváril že sme mu zjedli obed, po chvíľke mikrospánku pustil býka. Trochu sa točil, hojdal, proste pohoda lesná, no a prešiel časový limit, chlapík sa divne zatváril mykol páčkou, mňa to švihlo nabok, ale ostal som visieť za jednu nohu a jednu ruku na býkovi. Neprešla ani sekunda a bol som naspäť. Mrknem okom na chlapika, ten sa tváril akoby som mu minimálne mesiac chodil vyjedat' chladničku a už to prišlo. Mykal páčkou ako besný. Ja som lietal doprava, doľava, hore, dole, dopredu, dozadu, ani som nevedel ako tam hore držím. A hneď na to, nevediac ako, som preletel pekným saltom ponad býkovu hlavu a už som ležal na vzduchovom vankúši a kukal som sa do umelých býkových očí nad sebou. A bolo po mojej jazde.

Mimochodom bola tam vyhlásená aj súťaž, kto vydrží na býkovi minútu dostane zadarmo pivo a kto tri minúty dostane tri stovky \$k. Myslím, že ak tam niekto vydržal trištvrte minúty tak to bol „veľký frajér“.

Šungmanitu Išna

hrozný obraz. Líška sa skutočne do pasce chytila, ale bola rozdziapaná presne tak akoby sa o ňu trhala celá svorka hladných vlkov. Nikde v okolí však nebolo jedinej vičej stopy. Bola tu len tá jediná ľudská stopa, podobná tej, čo ráno sledoval pri svojom zrubu.

Keď sa trochu spamätal vyrazil k ďalšej pasci. Tá však bola prázdna, rovnako ako tá ďalšia a aj tá za ňou a rovnako všetky ostatné. Unavený, nešťastný a so zlým tušením sa uberal domov. Aj napriek všetkým starostiam čo ho trápili šiel s napätými zmyslami a nanajvýš opatrne. Veď neopatrnosť by lovca v tých časoch mohla stáť život a naopak, opatrnosť prinášala ovocie, alebo skôr zverinu. A aj tentoraz. Neďaleko neho zrazu vybehol z húštiny jeleň. Matt priložil pušku k lícu, zamieril, položil prst na spúšť a v tom sa ozvalo to strašné vytie až krv tuhla v žilách a jeleň bol preč. Matt v zlosti práskol pušku o zem a tá spustila. Len-len, že ho jeho vlastná guľka minula. To ho prebralo z amoku hnevu a znovu sa začal ovládať, i keď to išlo čím ďalej tým ťažšie. Mal už dnes všetkého pokr. Rázne teda vyrazil k zrubu. Ešte tam mal zásobu mäsa a kožušín už nalovil dosť a ešte ich naloví túto zimu habadej, len nech už sa skončí tento hnusný deň. Chcelo sa mu spať a myšlienka na teplú posteľ ho hnala do zrubu. Domov, domov! Tú jedinou túžbu mal v mysli. Už nekráčal, ale bežal smerom ku svojmu zrubu, ach, tam už je jazero a už vidí aj zrub a vidí ešte čosi. Na brehu stojí postava. Zhrbená a na hlave akási sivá. Matt na chvíľu zažmuril oči, akoby neveril tomu, čo videl, akoby neveril tomu, že vidí tú istú postavu, ako včera, bola ďaleko a tvár nerozoznal, ale bola to ona. Kým otvoril oči prišlo to, čo podvedome čakal, ale nechcel, aby to prišlo. Ale ozvalo sa to – to tiahle zlostné, kvilivé, nepríjemné vytie. A keď už konečne tie oči otvoril, na mieste, kde predtým stála zhrbená postava, bol obrovský vlk a ten sa obrovskou rýchlosťou rozbehol

proti Mattovi. Tesne pred ním vyskočil s vycerenými tesákmi a mieril Mattovi na hrdlo. Matt pozbieral zvyšky svojej otrasenej vôle a hodil sa na zem, aby sa zachránil. Inštinktívne pritom stlačil spúšť na svojej loveckej puške a vystrelil len tak nazdarboh. Nič netrafil, ale obrovská šelma bola zrazu preč. Matt ležal na zemi trasúc sa a nemal sily sa postaviť. Ležal tam v chladnom snehu a začal padať sneh. On sa však ani nepohol. Len tam tak ležal, nedbajúc chladu, vločiek, čo mu padali na tvár, prosto ničoho. Až úplne stratil vedomie. Tak ho našiel Rozprávač, starší bojovník z kmeňa Krí. Zodvihol ho, prehodil si ho cez plece a odniesol ho do zrubu. Tam zakúril a uvaril mu čaj z liečivých bylín, čo stále nosieval pri sebe.

Keď sa Matt prebudil Rozprávač sedel pri ňom, spieval akési indiánske piesne na vyhnanie zlých duchov a rytmus si udržiaval malou hrkálkou zo surovej kože. Ako Matt otvoril oči, rozprávač prestal so svojou piesňou a podával Mattovi šálku s horúcim liečivým čajom. „Videl som...videl som ducha, čerta, alebo čo to bolo! V noci ma to tu mávalo, dnes mi to roztrhalo jedinou kožušinu a odohňalo mi to jeleňa. A nakoniec akoby tomu nestačilo premenilo sa to na vlka. Ja už ničomu

TAJOMNÉ LESY SEVERU

Doporučenie – čítajte večer pri svetle sviečky, najlepšie kdesi na chate v horách, alebo keď ste sami doma.

Bol hmlistý podvečer na severe. Na brehu jazera, tam kde z neho vytekal Vlčí potok, sa pod vysokými jedľami krčil malý zálesácky zrub. V oknách sa svietilo a z komína sa vznášal tenký prúžok dymu. V zrube žil zálesák menom Matt McBram, no Indiáni z kmeňa Krí, ktorí žijú v okolí ho nazývali Blizzard, lebo bol prudký ako snežná búrka.

Tma sa vznášala na kraj a hmlu rozfúkaval mierny vietor. Nad horou na druhom konci jazera zažiaril mesiac a v jeho svetle sa trblietal prvý sneh. Matt sa práve chystal upiecť si na večeru nejaké ryby. Zrazu sa kdesi veľmi blízko ozvalo vlčie zavýtie. Bolo však veľmi zvláštne. Akési trúchlivé, dlhé a hrozné. Zadieralo sa pod kožu až ku kostiam. Také zavýtie ešte Matt nepočul. Až ho striaslo a na chrbte mu naskočila husia koža. Jeho pes Mike, statný malamut, nebol žiadnym zbabelcom. Stretol sa s nejedným vlkom v súboji, kde praskali kosti a krv sa z rán zvierat valila potokom, no pri tomto zavýtí aj on zvesil chvost, zaliezol pod lavicu a skučal vystrašene ako malé šteňa. Matt na psa nechápavo pozrel, vstal od krbu, kde piekol ryby a chcel sa ísť pozrieť z okna, či nezazrie toho vlka, čo nahnal strach aj jeho Mikeovi. Lenčo sa však otočil ku oknu stuhol na mieste a s otvorenými ústami a doširoka otvorenými očami cival do tváre, ktorá sa na neho pozerala z vonku. Takú strašnú tvár ešte nevidel. Dokonca o takej ani, nepočul. Bol to muž, asi Indián, mal tak zvráskavenú kožu, že vyzerala ako mapa pohoria. Tmavé oči sa dívali na Matta ako oči lačnej šelmy pripravenej

zaútočiť. Cez pravé líce a oko až na čelo sa mu tiahla biela čiara, sťa nejaké bojové maľovanie. Tvár bola lemovaná sivou vlčou srstou. Matt nebol schopný pohybu a tvár sa na neho stále dívala. Tmavé oči si ho prezerali a ústa sa pomaly pretiahli to strašného úšľabku. A zrazu tvár zmizla. Matt stál ďalej ako zmyslov zbavený. Srdce mu tíklo ako o závod a cítil, ako ho oblieva chladný pot. Vtedy zacítil smrad, akoby horelo mäso. „Ryby!“ prebehlo mu hlavou, otriasol sa zo šoku a vrhol sa ku krbu, aby zachránil zo svojej večere, čo sa bude dať. Bol už veľmi hladný a tak s chuťou zahryzol do spálenej ryby, no znova sa ozvalo ono zlovestné vytie a Mattovi znechutilo večeru tak, že si ľahol spať na lačný žalúdok.

Ráno sa obliekol do svojho kožušinového kabáta, na hlavu si natiahol kožušinovú čiapku, do ruky vzal pušku a vybral sa obzrieť si svoje pasce na kožušinovú zver. Pred vchodom zaváhal, či má ísť, alebo to má nechať tak. No vtedy mu padli do očí ľudské stopy odtlačené v snehu pod oknom a upokojil sa. „Veď to bol len človek, nijaký príznak, príznaky stopy nenechávajú.“ pomyslel si. Vydal sa kúsok po stopách neznámeho nočného návštevníka. Prešiel niekoľko sto stôp, až prišiel na kraj lesa a tam sa zrazu ľudské stopy končili a na ich mieste pokračovali len vlčie. Matt na to nechápavo zíval a horúčkovite premýšľal, čo to má znamenať. Nemal najmenšiu chuť ísť k pasciam, chcel sa vrátiť do svojho zrubu a tam ostať už navždy. No vtedy mu v jeho škótskej tvrdej hlave trklo, zaťal zuby, pušku pevnejšie stisol v ruke a vyrazil smerom ku najbližšej pasci.

Ako sa blížil k miestu, kde by mala byť prvá pasca, zbadal v snehu líščie stopy smerujúce k nej. Jeho srdce len tak poskočilo: „Konečne dnes aspoň jedna dobrá správa.“ Prišiel už temer k pasci a zbadal nové stopy – ľudské. Aj tie išli ku pasci. Vari mu len niekto neukradol jeho korisť. Podišiel bližšie a zbadal

videl ešte tesne za sebou niekoľkých svojich synovcov a videl aj to ako z ostatného tucta tipí, vybiehajú ďalší Lakotovia. No ako sa vzdľavoval od tábora, ubúdalo prenasledovateľov, až ostal len sám. Hnal sa za neznámymi nočným chladom a prial si, aby tomu už bol koniec. V narýchlo obutom mokasíne ho tlačil kameň a rozodieral mu kožu na chodidle, zima ho triasla aj napriek telesnej námahe. Napriek tomu ničoho nedbal a stále prenasledoval ľudí, čo ho vyrušili z príjemného spánku. Útočníci si mysleli, že sa zbavili svojich prenasledovateľov, a tak zmiernili tempo a rozsvietili svoje lampáše. Tým sa zmenšil ich náskok pred Osamelým Vlkom, ale vzápätí ho zbadali ako sa ku nim ženie. V momente zahasili lampáše a zobrali nohy na plecía. To ich už ale Osamelý Vlk doháňal. Už sa blížil k poslednému z nich, naťahoval ruky, aby ho zdrapil, ale neznámy ho zbadal uhol sa a zastal, Osamelý Vlk sa dostal pred neho prudko zastavil, obrátil sa a vrhol sa proti nemu. Neznámy to čakal a oblúkom sa vyhol útoku a prebehol popri Indiánovi. Keď sa ten znova zvrtoľ k novému útoku, pohliadol do očí siedmych urastených chlapov, stojacich kľudne proti Osamelému Vlko. Boli to všetko belosi, podľa oblečenia kovboji. „Máme jeden z vašich čarovných štítov!“ ozval sa jeden z nich. „Ten, čo bol pred tým veľkým modrým stanom!“ dodal druhý. Veľký modrý stan patrilo náčelníkovi Stojí Ako Jastrab a jeho kúzelný štít bol jeho najcennejším majetkom, dostal ho ešte od svojho prastarého otca. „Čo s tým štítom chcete urobiť?“ opýtal sa Osamelý Vlk priamo. „Zajtra ráno ho pridáme vymeniť.“ Osamelý Vlk sa chcel proti nim pôvodne vrhnúť, ale boli to bieli muži a bolo ich viac. On nemal zbrane ani doma vo svojom tipí, lebo agentúra to nedovoľovala, ale títo kovboji mali určite pod plášťami každý aspoň jednu búchačku. Nechal to teda tak a zobral na seba úlohu posla. Otočil sa vykročil smerom k

táboru. Po chvíli sa obzrel, aby videl, ktorým smerom sa vydajú kovboji. Bolo to tak ako predpokladal. Išli po ceste na Ranč XX.

Teraz sa už mohol vrátiť do tábora. Keď ho od neho delil len kúsok cesty, zdalo sa mu akoby začul dupot koní, ale potom to prestalo a tak tomu nevenoval pozornosť. Prišiel do svojho tipí, kde už všetci jeho synovci spali. Nuž si ľahol aj on.

Ráno bolo hmlisté a bolo po daždi. Osamelý Vlk sa zobudil a keď si natiahol legíny a zakrútil sa do bizónej prikrývky vyšiel von. Skoro každý ho zastavoval a vypytoval sa ho na jeho nočný zážitok. Stručne každému porozprával, čo sa stalo, no chcel sa čo najskôr porozprávať z náčelníkom, ale toho nevedel nikde nájsť. Asi ešte spí. Bude musieť naňho počkať. Vtedy zbadal veľkú kopy medených kotlíkov, ocelových dýk, vlnených prikrývok a neviem čoho všetkého ešte. Pri tom všetkom stál bojovník menom Havran Modrý Chrbát. Osamelý Vlk k nemu pristúpil: „Hau Kola! Kde sa to tu všetko nabralo?“ „Zatiaľ, čo si bol ty bratku na svojej výprave za tými psami, čo nás prepadli, my s náčelníkom sme boli prepadnutí agentúrou a tak sa pomstí tým psom. Nebudú viac na nás štekať!“, Odkazujú, že prídu meniť štít za čosi iné. Vaša výprava nám zachránila náš majetok. Hau Hečetu (To je dobré)! Ale tí útočníci bežali smerom na ranč a ten je na opačnej strane ako agentúra...hmm.“ Tým sa ich rozhovor skončil a Osamelý Vlk si šiel za svojou prácou.

Bol už hlboký deň a kovboji nechodili po výkupné. Náčelník Stojí ako Jastrab prišiel za Osamelým Vlkom a pýtal sa ho na podrobnosti jeho nočného dobrodružstva. Keď Vlk dohovorel, náčelník sa naňho zadíval a povedal: „Pomstili sme sa nesprávne. Ja odídem a vrátim do agentúry všetky veci, čo sme odtiaľ zobrali.“ Vtedy prišla za náčelníka žena menom Veľké Ústa, nieže by mala nejakú zvlášť veľké ústa, ale stále len rečnila a rečnila.

Aj teraz. Spustila na náčelníka, že ona to na ranči pozná, lebo bola vydatá za kovboja a že to tam môže bojovníkom ukázať a že ich náčelník musí pustiť. Nakoniec náčelník tým všetkým rečiam podľahol a prikývol. Celý rozhovor počúvala kopa mladíkov, ešte temer detí a všetci chceli ísť. No Osamelý Vlk vybral len niektorých a tých so sebou a s Veľkými Ústami zobral.

Vydali sa teda cez pláň na cestu. No ešte ani neopustili pláň už sa oproti nim vynorilo spoza terénnej vlny stádo zatúlaných kráv a nemienilo uhnúť z cesty, až ho museli nakoniec obísť. Osamelý Vlk to považoval za zlé znamenie a chcel výpravu zrušiť, ale potom si to rozmyslel a šlo sa ďalej. Lakotovia šli stále po ceste až kým neprišli na kopec nad rančom. Tam si to poriadne prehliadli a odbočili z cesty do mokrých kríkov. Tadiaľ sa nepozorovane priblížili až k ranču. Veľké Ústa im označila dve budovy ako ubytovne kovbojov. Osamelý Vlk sa vybral sám k budovám a ostatných nechal ukrytých pri ohrade, kým si to tu neprezrie a nevymyslí nejaký plán. Zakrádalo sa popri stene jednej z budov a hľadal čosi, čo by mohli zobrať a použiť na výmenu. No nič nenašiel, len skoro spadol do jamy, kde kojoty vyhrabali mŕtvolu psa a až na kosť ju obhlodali. Vlk sa teda vrátil k svojim, ale všetci boli rozlezení kde-kade a jedni sa dokonca snažili ukradnúť morku na výmenu za štit. Kým im to stíhol Osamelý Vlk vyhovoriť a vysvetliť, že za ňu štit nedostanú, boli prezradení. Zbadali ich totiž kovboji, čo včera prepadli osadu a teraz chceli ísť vyjednávať. Keď však zbadali Vlkovu výpravu, náhlili sa späť do ubytovne varovať ostatných. Veľké Ústa sa za nimi rozbehla, že ona to s nimi vyjedná a Vlk ju už nestíhol zastaviť. Kovboji, len čo ju zbadali, sa na ňu vrhli a už bola ich zajatkyňou. Mladíci ju chceli ísť vyslobodiť, no Vlk to považoval za nemožné a zbytočne riskantné. A tak sa celá výprava vrátila rozladená s dlhým nosom na Medvediu

pláň.

Vlk vylíčil s hnevom na Veľké Ústa príbeh neúspešnej výpravy ostatným bojovníkom a vrátil sa do svojej práce.

Po krátkom čase prišli kovboji a dovedli so sebou aj Veľké Ústa – už nevládali počúvať jej reči a tak ju vrátili bez výkupného. Zato za štit si pýtali za dve vrecia divých čerešní. Na to im podnáčelník Havran Modrý chrbát povedal, len že sa musia poradiť s náčelníkom a ten teraz nie je v tábore.

Ako kovboji odišli začalo sa vyčasovať. Slnko začalo svietiť a chmáry ostali len na tvári Lakotov, ktorí túžili po zadostučinení a treste pre nočných „hostí“. Do takejto nálady sa vrátil náčelník. Išiel hneď za Osamelým Vlkom. Ten mu popísal svoju neúspešnú výpravu. „Dobre vezmi si koňa, ideme sa na to pozrieť len my

povolenie, aby mohol hovoriť so Slávkom medzi štyrmi očami. Potom Hanka dôkladne vyzvedala po svojom otcovi o čo išlo, lebo by sa rada stala Jurkovou manželkou. Smiala sa a plakala, Jurek jej dal svoju fotografiu a zlaté hodinky, ktoré mu jeho otec priviezol z Ameriky; Jurek je zámožný truhlár v Bratislave. Som pozvaný na svatbu, dúfam, že sa mi podarí dostaviť sa tam. Aby som ich uistil, že to myslím vážne, dal som Hanke list pre môjho priateľa klenotníka a povedal som jej, aby si u neho zadovážila najkrajšiu zbierku českých granátov ako svadobný dar. Slávek priniesol ich rodinnú Bibliu a ja som spravil nejaké zápisy.

Po silných slovenských stisoch rúk a prianiach *Mnoho štastia, Boh Vás žehnaj, Boh s tebou* sme si dali na ramená naše zbrane a batožinu a vyrazili sme. Keď sme vstúpili do borovic a otočili sa, videli sme Slávka, ako maskuje svoju jaskyňu a dcéry zahľadujú naše stopy. Mesiac bol jasný a sneh sa trblietal.

30. októbra 1944

Pohybovali sme sa len keď bola tma a len pozdĺž lesných ciest. Počas dňa sme táborili v borovicovom poraste, boli sme burcovaní zvukmi delostrelectva. Pozorovali sme silnú skupinu povstalcov, ktorí bojovali s horskými poľovníkmi a modrou políciou (fašisti). Fašisti skoro ustúpili, my sme sa pripojili k povstalcovi a boli sme ich hosťami po celý deň. Bola to zmiešaná skupina Hechaluts, ZOB a DROR z Rzeszowského okresu v susednom Poľsku, ktorí pomáhali v našom povstaní a teraz sa vracali naspäť – cez veľké množstvo snehu – do svojho operačného priestoru medzi Krakowom a Przemyslou. Ich lekárom bola Rachel W., vdova po zavraždenom židovskom doktorovi. Vedela a povedala nám o skvelom čine skvelej skupiny Jesia Fryman Banda proti Nacistom a nakrmila nás dvomi výbornými

teplými jedlami. Keď títo statoční židovskí bojovníci vyrazili na pochod na sever, my sme museli pokračovať na juh smerom na Košice, kam sme dorazili šiesty deň. V Košiciach sme dostali príkaz pokračovať v ceste za našim práporom, ktorý očakáva ďalšiu ofenzívu Červenej armády, aby sa s ňou spojil až do konca vojny.

V posledných dňoch II. svetovej vojny, na mojej ceste do Čiech, som opäť navštívil toto miesto. Slávkova rodina žila prechodne v Ždiare. Navštívil som Martinov hrob a podíval sa na vstup do jaskyne. Vzal som zvieracie zuby, ktoré som zanesol správcovi paleontologického oddelenia v Užhorode, ktorý zvieria označil ako dospelého jaskynného medveďa *Ursus spaeleus*. Tu som si znovu začal klásť otázky: trhlina je príliš malá, blok vápenca a stalagmity pred ňou nedovolia, aby zvyšky prešli cez, zdá sa, že medveď musel spadnúť do mesačnej šachty zhora – musela teda mať spojenie s povrchom.

V korešpondencii, prejednávajúcej plány publikovania tohto denníka, Dr. George W. Moore navrhol teóriu, že mesačná šachta mohla vzniknúť rozpustením strmo uložených vápencovej vrstvy medzi paralelnými doskami vápenca. Som ale skeptický. Celý vnútorný povrch mesačnej šachty má úplne homogénny charakter. Takáto hypotéza taktiež nevysvetľuje zvláštny, presne paralelný, jemne ryhovaný vzor na povrchu steny v ľavom rohu.

Pri mojej poslednej návšteve tohto miesta som skúmal úbočie hory nad jaskyňou a nenašiel som žiadny otvor či šachtu, predpokladané spojenie, vedúce k mesačnej šachte. Ale na týchto veľmi strmých svahoch tatranských hôr mohli zosuvy prípadné spojenie zatarasiť.

pripravil Budy

zdroj: <http://www.speleo.cz>

striedali sme sa pri kopaní jeho hrobu, modlili sa a pochovali sme ho zabaleného do prikrývky. Slávek vztyčí budúcu jar poriadny kríž, na čo som mu dal 150 korún. Slávek ma informoval o nepriateľovi smerom na východ odtiaľto, ako najlepšie mohol. Jurek a ja sme sa vrátili do našej jaskyne o polnoci a on si vzal obidve hliadky, lebo sa môže vyspať zajtra cez deň.

28. októbra 1944

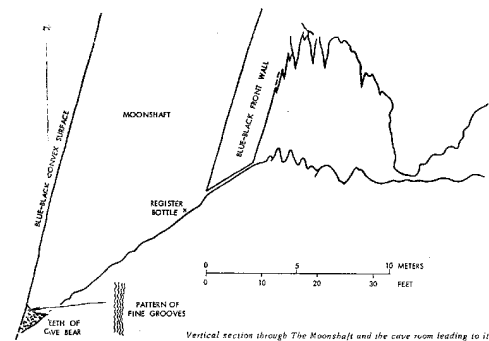
Kľudná noc, dobré raňajky. Vyryl som svoje meno a ďalšie údaje na kožený opasok a spolu so zlatou zadnou stenou zo svojich hodín som ho stočil, vložil obe rytiny do sklenenej fľaše, zazátkoval som ju kamienkom a guľičkou z ílu zmiešaného s dreveným uhlím a uložil tento zápis do mesačnej šachty na kôpku popola z mojich fakieľ. Môže tu zostať veľmi dlho, možno až do doby, kedy štruktúra úplne zmizne za oponou stalaktitov a stalagmitov. Slávek nemá synov, jeho dcéry o tajomstvi jaskyne nevedia a rovnako sa dcéry zvyčajne vydávajú do iných dedín. Behom niekoľko málo desaťročí o tom nebude nikto vedieť, pokiaľ sa nevrátim späť a štruktúru nepreskúmam.

Sedel som pri svojom ohni a rozmyšľal: čo je zač táto štruktúra, s 2 m hrubými stenami a s takým tvarom, že si preň nedokážem predstaviť žiadne v dnešnej dobe známe využitie? Ako ďaleko zasahuje do skaly? Je za mesačnou šachtou ešte niečo iného? Aká udalosť, alebo kto ju umiestnil do tejto hory? Je to fosilný antropogénny objekt? Je niečo pravdy v legendách, napríklad Platónových, o dávno stratených civilizáciách s magickými technológiami, ktorým náš rozum nie je ochotný uveriť, nieto ich ešte pochopiť?

Som rozumne uvažujúci človek, ovplyvnený akademickým vzdelaním, ale musím pripustiť, že tu, medzi týmito čiernymi saténovými matematicky zakrivenými stenami

som cítil, akoby ma uchvacovala veľmi zvláštna a hrozivá sila. Veľmi dobre chápem, že jednoduchý, ale inteligentný a praktický človek ako Slávek a jeho predkovia tu cítia kúzla, skrývajú túto šachtu, a tiež sa boja, že keby existencia tejto mesačnej šachty bola niekedy objavená, prilákalo by to armády turistov a všetko, čo je s tým spojené – kopanie tunelov, odstrelý skál, hotely, komercializáciu, ktorá by istotne zničila ich poctivý život späť s prírodou. Pokiaľ sa sem niekedy vrátim, bude to s tímom mlčanlivosťou viazaných expertov: geológov, metalurgov, speleológov a pokiaľ objekt má naozaj význam pre rozvoj vedomostí a vlastnej civilizácie, bude príležitosť ho nájsť len pri rešpektovaní Slávkových záujmov.

Na spiatocnej ceste do jaskynného tábora som zahrabal a zamaskoval plazivku, ktorá vedie smerom k stene; jaskyňa môže mať vchody, o ktorých Slávek nevie a nejaký náhodný objaviteľ môže začať devastovať šachtu pri „hľadaní pokladu“, skôr ako by mohla prísť vedecká expedícia. Dorazil som do tábora po tretej poobede a asi o piatej prišiel Slávek so svojimi dcérami a priniesli niekoľko vajec natvrdo. Jurek si vpýtal

Vertikálny rez Mesačnou šachtou a jaskyne, ktorá k nej vedie

dvaja.“

Nasadli na kone a cvalom sa hnali k ranču. Kone nechali v kríkoch a vydali sa bližšie. Tentoraz išli z inej strany a k iným budovám, lebo Veľké Ústa označila Vlko vi nesprávne budovy a aj preto bola ich výprava neúspešná. Vlk ostal trochu pozadu, aby dával pozor a k budovám, kde bývali kovboji sa zakrádal len Stojí Ako Jastrab. Po chvíli sa vrátil so slovami: „Sú tam len traja. Ostatní asi išli na pastviny. Ideme do tábora a vrátíme sa sem s posilou.“

V tábore obišiel Osamelý Vlk bojovníkov, ktorých si vybral Stojí Ako Jastrab. Boli to Havran Modrý Chrbát, Púštna Krysa, Letná Búrka a pridal sa k nim aj Plamene Hada. Bojovníci sa pomaľovali do boja, do vlasov si zaplietli orlie perá, vysadli na kone a vyrazili smerom na ranč. Tentoraz sa vôbec neskrývali.

Plným tryskom vleteli do dvora medzi ubytovne kovbojov. Pred vchodom do jednej z budov zarazili svoje kone a z bojovými pokrikmi a jačanim vbehli do vnútra. Traja kovboji, čo boli vo vnútri nechápali, čo sa deje, pomaľované jačiace beštie, im brali rad radom všetky cennejšie veci a oni sa od prekvapenia ani nepohli. Jastrab dal zrazu povel pišťalkou z orlej kosti a Indiáni začali vybehávať von. Kovboj, čo stál blízko pri dverách vybehol von, aby Havranovi vyrval jeho korisť, ale nepodarilo sa mu to. Posledný budovu opúšťal Osamelý Vlk, a tak sa kovboj rozhodol, že tento Indián mu už neujde a chcel mu zavrieť dvere pred nosom. Namiesto toho len Vlka zavrzol do dverí. Ten sa však nedal a kovbojovi zavreštal do tváre tak, že pustil dvere. Osamelý Vlk mu ich bleskovo vyrazil, udrhel ho do tváre a tým si započítal coup. Kým sa kovboj spamätal, všetci už sedeli na koňoch a uháňali k bráne ranča. Tam sa akurát stretli s prvými kovbojmi vracajúcimi sa z pastvín, vpredu išiel hlavný vinník včerajšieho prepadu a keď videl Indiánov ženúcich sa oproti nemu, vytiahol kolt a chcel vystreliť, ale Púštna Krysa bol už pri ňom, švihol jeho koňa svojim bičikom zo surovej kože až sa vzopäl a strelec musel svoju zbraň zahodiť, aby sa udržal na koni. Lakotovia sa bez skrivenia vlásku na hlave dostali z ranča a kovbojom ostali len oči pre plač.

Ako sa Bojovníci vracali do tábora napadlo Havranovi, že by mohli ísť znova na ranč a uniesť niekoho, aby sa poistili a aby kovbojov, ktorí už ďalší útok nečakajú poriadne vyplašili. Tak všetci odcválali do tábora, zobrali si čerstvé kone a aj jedného navyše, zložili lup a zobrali povrazy. Potom ako za starých čias odišli z tábora pomalým krokom spievajúc monotónnu bojovú pieseň: „Heja nana, Heja nana, Heja Heja, Heja nana...“ Pieseň doznela a v tom okamihu všetci bojovníci vyrazili do trysku smerom k ranču.

Ranč už bol na dohľad. Už miňali prvé

ohrady pre dobytok a tu zbadali ako si vykračujú dve biele slečinky smerom k ubytovniam kovbojov. Bojovníci sa na seba pozreli a vyrazili k nim. Najbližšie bol Osamelý Vlk. Zoskočil z koňa a rozbehol sa za jednou z dievčat. Tá prebehla cez ohradu s mladými býčkami a tie sa tak splašili, že skoro Vlk udupali, keby nebol dostatočne svižný. Tento manéver dievčine nepomohol a už bola v jeho moci. Doviedol ju ku koňom, kde ju prevzal Plamene Hada, vysadil ju na koňa a zviazal jej ruky. Po tomto čine. Lakotovia zmizli ako gáfor.

V tábore na Medvedej pláni panovala radosť. Všetci s obdivom vítali vracajúcich sa bojovníkov. Ženy boli zvedavé na zajatkyňu. Zobrali si ju pod svoje krídla a jedna mladšia, čo chodila do školy bieleho muža v nej spoznala jednu zo svojich spolužiačok. Takže mladú belošku trochu prešiel strach. Nikto jej neublížil a každý k nej bo milý. Bojovníci sa o ňu ani nestarali. Tí pripravovali obranu tábora. Táborový hlásnik Letná Búrka chodil po tábore s bubienkom a oznamoval všetkým

bojovníkom, mladým mužom, ale aj chlapcom, aby si vyrobili primitívne luky, šípy, či oštepy a pripravili sa na obranu tábora.

Slnko už pokleslo nad obzor, keď na okraji tábora stála dlhá čiara mĺkvych indiánskych bojovníkov a na kopci pred nimi sa zhrčili bieli honci. Tí vyslali k Indiánom troch vyjednávačov. Keď sa priblížili, pricválal k nim Stojí Ako Jastrab, zarazil svojho koňa: „Dajte nám čo je naše, berte si čo je vaše!“ A odcválal do tábora. Indiáni zložili svoju korisť a priviedli zajatkyňu. A kovboji doniesli náčelníkov kúzelný štít. Letná Búrka ho zobral, cválal s ním pozdĺž jasajúcej rady bojovníkov a zanesol ho náčelníkovi do jeho stanu. Ostatní bojovníci jasali, výskali a vydávali bojové pokriky proti honcom, až kým tí nezmizli z dohľadu.

O niekoľko dní po týchto udalostiach si Osamelý Vlk zbalil svoje tipí a ušiel z rezervácie do Čiernych Hôr ku ľuďom Splašeného Koňa, ktorí ešte stále žili starým spôsobom.

Šungmanitu lšna

MESAČNÁ ŠACHTA

...pokračovanie

Opustil som „mesačnú šachtu“, obliekol sa, išiel na miesto, kde sú netopiere a dostal som sedem z nich. Jurek ich naplnil chlebom a bylinkami a mali sme vynikajúce „holúbätá“. Slávek a Olga, jeho druhá dcéra, prišli za súmraku a priniesli seno, slamu, ovčie kože, ďalšie liečivé byliny – selfheal (*Prunella vulgaris* - Černohlávek obecný) a stonecrop (*Sedum anglicum*, acre aj. - rozchodník) a semena z kosatca, ktoré sú výbornou náhradou za kávu. Vyprevadil som ich, nazbieral borovicové fakle a dve dlhé tyče a okolo polnoci som sa vrátil naspäť. Martinovi som dal posledné aspiríny a sladkú vodu. Jurek si vzal obidve hliadky.

26. októbra 1944

Noc bola dobrá. Išiel som do mesačnej šachty, aby som pokračoval v experimentoch. Ani keď som pripevnil karbidku na najdlhšie spojenie tyčí, aké som bol schopný urobiť, neosvetlili horný koniec stien. Vystrelil som nad osvetlenú časť; guľky spôsobili veľké iskry a ohlušujúce ozveny. Potom som vystrelil horizontálne do zadnej steny s podobnými efektmi – iskry, dunenie, žiadne črepiny alebo úlomky, ale zato pól palca dlhá ryha, ktorá vydávala štiplavý zápach. Potom som pokračoval v kopaní v ľavom rohu mesiaca a videl som, že vlnkovaný vzor sa rozširuje smerom nadol.

V pravom rohu som žiaden taký vzor nenašiel. Opustil som mesačnú šachtu, aby som vyskúšal prednú stenu a to, čo ju obklopuje. Blízko stalaktitov sú akési bodky, podobné sklovine, ktoré, keď som ich zoškrabal, poskytli prášok príliš jemný na to,

aby som ho pozbieral bez lepidla, ktoré skúsím uvariť z pazúrov našich „holúbät“. Chcel som získať vzorku toho zvláštneho materiálu zo steny, ale aj keď som vystrelil dve guľky do trhliny smerom na výčnelky, ktoré som zasiahol, docielil som len odraz, zadunenie, ryhu na stene a rovnakého štiplavého zápachu.

Po ceste k ostatným mužom som chytil niekoľko netopierov a mali sme opäť „holúbätá“. Prikázal som Jurkovi, aby starostlivo odstránil všetky stopy po nich a schoval pazúry. Slávek tentoraz priniesol štvrt' jeleňa, pol kila soli a plechovku karbidu. Jurek si vzal obidve hliadky.

27. októbra 1944

Martin v spánku zomrel. Jurek pozná jeho rodinu, zobral si na starosť jeho veci vrátane peňaženky s 643 korunami, hodinky s retiazkou a mnou vystavený úmrtný list. Teraz sme voľní, môžeme odísť a opäť sa pripojiť k nášmu práporu, ktorý je niekde východne od Košíc. So svojou palicou môže Jurek denne prejsť nejakých 10 km, musíme sa stále premiestňovať opatrne. Vyrazíme zajtra.

O desiatej dopoludnia som išiel do jaskyne a skúmal niektoré úseky, či tam nie sú cesty, ktoré by viedli k mesačnej šachte odzadu, hľadal som takisto ľad a jedovatý vzduch, o ktorých hovoril Slávek – nič takého som nenašiel, čo ale neznamená, že tam nie sú. Potom som sa spustil do mesačnej šachty, aby som ju načrtol a tiež za účelom kopania a premýšľania. Do tábora som sa vrátil okolo štvrtej poobede. Prikázal som Jurkovi, aby prichystal našu batožinu, vyčistil zbrane, pripravil jedlo na sedem dní a nachystal všetko, čo už nebudeme potrebovať, aby sme to vrátili Slávkovi. Slávek prišiel s obidvomi dcérami, ako by rodina vycítila, že Martin zomrel. Odniesli sme ho medzi zakrslé borovice, k zákopu, kde dostal svoju smrteľnú ranu,